

Elina Nevalainen
Ulla Hämäläinen
Timo Klaukka

Äitiyspakkaus käyttäjien puntarissa VII

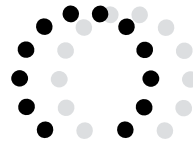
64/2008

Sosiaali- ja terveysturvan selosteita

**Elina Nevalainen, Ulla Hämäläinen
ja Timo Klaukka**

Äitiyspakkaus käyttäjien puntarissa VII

64/2008
Sosiaali- ja terveysturvan
selosteita

Kela ®

KELAN TUTKIMUSOSASTO | HELSINKI 2008

ISBN 978-951-669-797-3 (nid.)
ISBN 978-951-669-798-0 (pdf)
ISSN 1455-0113

Vammalan Kirjapaino Oy
Vammala 2008

ALKUSANAT

Kiitokset Timo Pitkoselle, joka teki tutkimuksen otoksen poiminnan, ja Kristiina Gyllenbögelle, joka avusti tutkimukseen liittyvissä käytännön asioissa. Kiitämme myös Vesa-Pekka Juutilaista menetelmiin liittyvästä asiantuntija-avusta, Tarja Hyväristä raportin kieliasun tarkistamisesta ja Maini Tulokasta raportin muokkaamisesta painokuntoon.

Marraskuussa 2008

Tekijät

SISÄLTÖ

1	Johdanto	3
2	Kyselyn otos ja kato	3
3	Vastaaajien taustatietoja.....	3
4	Äitiyspakkauksen merkitykset vastaajille.....	5
5	Äitiyspakkauksen nimi.....	5
6	Äitiyspakkauksen tuotteiden tarpeellisuus	5
7	Tyytyväisyys tuotteiden laatuun	6
8	Mitä pakkaukseen tulisi lisätä?	9
9	Eri tekijöiden tärkeys äitiyspakkauksessa.....	9
10	Vaippojen käyttö ja pakkauksen kestovaipat... 9	
11	Anna lapsellesi lahja – ge ditt barn en gåva -opas	11
12	Tulisiko pakkaukseen sisältyä lastenhoito-opas?	12
13	Käytä isyysvapaasi! -esite ja vanhempain- vapaan jakaminen	12
14	Muita terveisiä äitiyspakkauksen suunnittelijoille ja tuotteiden valmistajille....	14
15	Johtopäätökset.....	14
	Kirjallisuus.....	15
	Liite	16

Kirjoittajat

Elina Nevalainen
tutkimusassistentti, VTK
elina.nevalainen@helsinki.fi

Ulla Hämäläinen,
erikoistutkija, KTM
Kelan tutkimusosasto
ulla.hamalainen@kela.fi

Timo Klaukka
terveystutkimuksen päällikkö
tutkimusprofessori, LKT
Kelan tutkimusosasto
timo.klaukka@kela.fi

© Tekijät ja Kelan tutkimusosasto
www.kela.fi/tutkimus
tutkimus@kela.fi

1 Johdanto

Äitiysavustuslaki on vuodelta 1937. Lain alku-peräinen tarkoitus oli tukea vähävaraisia äitejä. Vuonna 1949 äitiysavustuksesta tuli yleinen etuus ja äitiysavustuslain kansanterveydellisen vaikutuksen tehostamiseksi lisättiin säännös äitien saattamisesta terveydenhuollon piiriin. (Hellsten 1993, 240–242, 267.) Äitiysavustus on tarkoitettu äidin ja lapsen hyvinvoinnin sekä terveyden edistämiseen. Avustuksen voi valita äitiyspakkauksena tai 140 euron (v. 2008) suuruisena rahallisena avustuksena. Äitiysavustukseen ovat oikeutettuja naiset, joiden raskaus on kestänyt 154 päivää ja jotka ovat käyneet terveystarkastuksessa ennen neljännen raskauskuukauden loppua. (Äitiysavustuslaki 477/1993.)

Tämä tutkimus käsittelee käyttäjien näkemyksiä vuoden 2008 äitiyspakkauksesta. Tutkimuksella on pyritty kartoittamaan sitä, vastaako pakkaus perheiden tarpeita, sekä keräämään tietoa, jonka avulla pakkausta voidaan kehittää edelleen. Pakkauksen käyttökokemuksia on tutkittu vuodesta 1999 ja tämä on järjestyksessä kahdeksas tutkimus.

Äitiyspakkaus on etuutena melko suosittu. Vuosina 2006 ja 2007 kaksi kolmasosaa äitiysavustuksen saajista otti avustuksen äitiyspakkauksena. Ensisyntyäjistä pakkauksen valitsi 94 prosenttia vuonna 2007, samoin vuonna 2006. Toista tai useampaa lasta odottavista hieman alle puolet valitsi pakkauksen. (Kelan tilastotietokanta.) Uudelleensyntyäjien osuus pakkauksen valinneista on laskenut hieman vuodesta 2004. Tuolloin vastaava osuus oli 54 prosenttia, ja 2005 puolet uudelleensyntyäjistä valitsi pakkauksen (Miettunen ym. 2006, 3).

Tutkimuksessa käsitellään pakkauksen tuotteiden tarpeellisuutta, laatua ja eri tekijöiden tärkeyttä äitiyspakkauksessa sekä vastaajien toivomuksia pakkauksen kehittämisestä. Vastaajilta kysyttiin myös äitiyspakkauksen eri merkityksiä sekä äitiyspakkauksen tärkeitä tekijöitä. Tänä vuonna keskeisiä kysymyksiä ovat olleet kestovaippon käyttö sekä vanhempainvapaan jakaminen perheissä.

2 Kyselyn otos ja kato

Tutkimuksen otanta tehtiin satunnaisotantana Kelan rekistereistä. Otokseen valikoitui äitiysavustuksen pakkauksena valinneita äitejä, jotka olivat hakeneet avustusta touko–kesäkuussa 2008. Näin otokseen saatiin vastaajia, joilla oli jonkin verran käyttökokemusta vuoden 2008 pakkauksen tuotteis-

ta. Lomakkeet lähetettiin syyskuussa, jolloin vastaajien vauvat olivat iältään yhdestä neljään kuukautta vanhoja. Ruotsinkielisiä oli kahdeksan prosenttia otoksen koosta. Otoksessa ei ollut vastaajia Ahvenanmaalta. Kela ei vastaa äitiysavustuksen toimeen panemisesta Ahvenanmaalla ja tämän vuoksi tietoja Ahvenanmaalla asuvista äitiysavustuksen saajista ei ole Kelan rekistereissä.

Äitiyspakkauksikyselyn palautti määräaikaan mennessä 173 vastaajaa. Kyselyn vastausprosentti oli 53. Kyselystä ei lähetetty muistutusta. Vastaajia oli neljä prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuoden 2006 tutkimuksessa (Miettunen ym. 2006, 3). Eniten vastauksia saatiin 28–34-vuotiailta: tästä ryhmästä 62 prosenttia vastasi kyselyyn. Tulotason perusteella pienituloisten ryhmästä tuli vähemmän vastauksia kuin muiden tuloryhmien edustajilta (39 prosenttia), ja kaikkein aktiivisimmin vastasivat suurituloiset (63 prosenttia). Myös aikaisemmissa äitiyspakkauksitutkimuksissa on havaittavissa samankaltainen vinouma aineistoissa: nuoremmista tai pienituloisista vastaavat harvemmat kuin muista ryhmistä (Miettunen ym. 2006, 4, ks. myös Karhula ym. 2004, 5). Suomen- ja ruotsinkielisten vastaajien välillä ei ollut merkittävää eroa vastausaktiivisuudessa, myöskään vakuutusalueella ja perhemuodolla ei ollut vaikutusta vastaamiseen.

Ikäryhmien välistä yli- ja aliedustusta korjattiin kertoimilla. Ikäryhmiin perustuvan kertoimien käyttö korjasi aineiston jakaumassa olevia eroja myös tuloluokkien välillä. Iän ja tulotason välillä voidaan osoittaa olevan positiivinen korrelaatio eli nuoremmista vastaajista löytyy todennäköisemmin pienituloisia kuin vanhemmista vastaajista. Tässä raportissa olevat luvut perustuvat korjauskertoimilla korjattuun aineistoon.

3 Vastaajien taustatietoja

Koska tutkimuksen otos koostui äideistä, tämä on varmasti vaikuttanut siihen, että useimmiten äitiyspakkauksikyselyyn (87 prosenttia) vastasivat äidit. 13 prosenttiin lomakkeista vastasivat vanhemmat yhdessä. Vastaajien vauvoista kolmasosa oli alle kaksi kuukautta vanhoja, 56 prosenttia kaksi kuukautta vanhoja ja kahdeksan prosenttia 3–4 kuukautta vanhoja. Vastaajista kahdelle kolmasosalle pakkaus oli ensimmäinen, viidennekselle toinen ja vajaalle kymmenykselle kolmas tai useampi.

Taulukko 1. Vastaajien taustatietoja (%).

	Osuus otoksesta	Osuus palauttaneista	Korjattu osuus palauttaneista
Ikä			
17–27-vuotiaita	37	29	37
28–34-vuotiaita	46	55	46
Yli 34-vuotiaita	17	16	17
Koulutus			
Peruskoulu	*	3	4
Alle 3 vuotta kestänyt ammattikoulutus	*	8	9
Ylioppilastutkinto tai vähintään 3 vuotta kestänyt ammattikoulutus	*	34	36
Ammattikorkeakoulu- tai korkeakoulututkinto	*	54	51
Vakuutusalue			
Etelä-Suomi	57	57	54
Itä-Suomi	6	7	6
Lounais-Suomi	16	16	17
Länsi-Suomi	11	11	10
Pohjois-Suomi	10	13	13
Vuositulot			
Pienituloiset	22	16	17
Keskituloiset	54	55	57
Suurituloiset	24	29	26
Kieli			
Suomenkieliset	92	90	91
Ruotsinkieliset	8	10	9
Perhemuoto			
Yksinhuoltaja	3	3	3
Muut	97	97	97

* Ei tietoa.

Taulukossa 1 on vastaajien taustatietoja iän, koulutuksen, vakuutusalueen, vuositulojen, kielen ja perhemuodon mukaan. Taulukossa on jaoteltu taustamuuttujien eri luokkien osuudet otoksesta, kyselyn palauttaneista sekä korjauskertoimella korjattu osuus palauttaneista. Näin voidaan hahmottaa eri taustatekijöiden jakautumista aineistossa. Vastaajista hieman alle puolet on 28–34-vuotiaita,

puolet vastaajista on korkeasti koulutettuja ja hieman yli puolet asuu Etelä-Suomen vakuutuspiirissä. Keskituloisia vastaajia on 57 prosenttia ja suurituloisia on 25 prosenttia. Koulutus taustamuuttujana on tässä aineistossa ongelmallinen, sillä otoksessa olevaa koulutusjakaamaa ei tiedetä. Todennäköisesti korkeakoulutettujen osuus on jonkin verran ylikorostunut tässä aineistossa.

4 Äitiyspakkauksen merkitykset vastaajille

Äitiyspakkauksella on suomalaisessa yhteiskunnassa pitkät perinteet, ja se vaikuttaa monen suomalaisen lapsiperheen arkeen: pakkauksia jaetaan vuosittain noin 40 000 kappaletta. Vastaajilta pyydettiin vastausta äitiyspakkauksen merkitystä koskeviin väittämiin. Väittämät koskivat äitiyspakkauksen merkitystä taloudellisena tukena, pakkausta vauvanhoitoa ohjaavana ja tukevana etuutena, perheiden tasa-arvoa tukevana etuutena sekä suomalaisena perinteenä. Eri merkityksiä pyydettiin arvioimaan viisiluokkaisella asteikolla: täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, ei eri eikä samaa mieltä, melko/jokseenkin eri mieltä ja täysin eri mieltä.

Vastaajista 94 prosenttia oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että äitiyspakkaus merkitsee heille suomalaista perinnettä, ja 88 prosentille pakkaus merkitsi taloudellista tukea. Vastaajista 84 prosentille pakkaus merkitsi lapsenhoidon tukea ja ohjausta ja 69 prosenttia oli sitä mieltä, että pakkaus merkitsee lapsiperheiden tasa-arvoistumista. Kommenteissa vastaajat tarkensivat äitiyspakkauksen merkitystä heille itselleen. Avovastauksissa tuotiin esiin mm. pakkauksen tärkeys:

Yhteiskunnan arvostusta synnyttäjiä ja uusia suomalaisia kohtaan.

Ehdottoman tärkeä apu minulle, että tiesin mitä tulee hankkia.

Olen asunut paljon ulkomailla ja kaikki ihmettelevät tätä upeaa pakettia. Olen tosi ylpeä paketista.

Merkityksiä tarkasteltiin myös vastaajien ikää, koulutusta sekä tulotaso vasten. Kiinnostavaa oli se, että näillä taustatekijöillä ei ollut kovinkaan paljon vaikutusta vastaajien näkemyksiin pakkauksen merkityksistä, sillä ainoastaan ikä ja tulotaso vaikuttivat vastauksiin. Nuorimmalle ikäryhmälle pakkauksen merkitys taloudellisena tukena oli hieman suurempi kuin muille ikäryhmille, myös pienituloisten kohdalla oli havaittavissa sama ilmiö. Keski- ja suurituloiset kertoivat pakkauksella olevan enemmän merkitystä perheiden välistä tasa-arvoa lisäävänä etuutena kuin pienituloiset. Nuorille sekä pienituloisille vastaajille pakkaus todennäköisesti merkitsee enemmän konkreettista taloudellista tukea, kun taas paremmin toimeentulevat näkevät pakkauksen yleisemmin perheitä tasa-arvoistavana etuutena.

5 Äitiyspakkauksen nimi

Äitiyspakkauksen nimi on peräisin äitiysavustuslaista. Lain nimi on peräisin vuodelta 1937 ja tuolloin äitiysavustuksella oli tarkoitus tukea nimenomaan äitejä. Nimen muuttaminen vaatisi lainmuutosta, mutta periaatteessa pakkauksen nimen vaihtamista voisi perustella nykyaikaisella perhekäsityksellä, joka ottaa huomioon molemmat vanhemmat, sekä lapsen asemalla ja tasa-arvoa muksilla. Vastaajilta kysyttiin mielipidettä siitä, pitäisikö äitiyspakkauksen nimi vaihtaa ja onko vastaajalla ehdotusta uudeksi nimeksi. Vastaajista 79 prosenttia oli sitä mieltä, että pakkauksen nykyinen nimi on hyvä ja 21 prosentin mielestä nimen voisi muuttaa. Myös vuoden 2002 tutkimuksessa oli kysytty nimen vaihtamisesta ja tuolloin nykyistä nimeä puolsi 77 prosenttia, joten suhtautuminen nimen vaihtamiseen on pysynyt lähes samana (Blomberg ym. 2002, 24). Kysymykseen vastanneista 23 prosenttia antoi ehdotuksensa uudeksi nimeksi tai muuten kommentoi kysymystä. Yleisimmät ehdotukset olivat vauva- tai lapsipakkaus, aloituspakkaus, perhepakkaus ja vanhempainpakkaus. Ehdotuksissa lähdettiin ajatuksesta, että pakkaus on tarkoitettu vauvalle tai koko perheelle:

Mutta voisihan nimi olla esim. vauvanpakkaus – – vanhempainpakkaus, sillä vauvallehan pakkaus on suunnattu tai koko perheelle, ei siis vain äidille!

Vauvan ensipakkaus tai ensitarvepakkaus vauvalle yms., pakkauksessa ei paljoa ole vain äidille tarkoitettua.

Startpaket (till den nyföckla) eller föräldraskaps-packning gäller det ju mera om än moder- eller faderskapsförpackning.

Toisaalta kyseenalaistettiin nimen vaihtaminen:

Miksi tulisi vaihtaa? Ei kaiken tarvitse olla niin ”tasa-arvoista” – –

6 Äitiyspakkauksen tuotteiden tarpeellisuus

Osa äitiyspakkauksen tuotteista on pysynyt pitkään samoina, mutta pakkauksen sisältöä myös muutetaan. Pääasiassa vuosittain vaihdetaan tekstiilien värejä ja kuoseja. Äitiyspakkauksen tekstiilien ja muiden tuotteiden tarpeellisuutta kysyttiin viisiluokkaisella asteikolla erittäin tarpeellinen, melko tarpeellinen, ei tarpeellinen eikä tarpeeton, melko

tarpeeton ja erittäin tarpeeton. Kysymys tuotteiden tarpeellisuudesta jaoteltiin siten, että tekstiilit luokiteltiin omaksi kysymyksen ja muut tuotteet olivat omana kysymyksensä. Vastaajilta kysyttiin myös, mitkä tuotteista tulisi ehdottomasti sisällyttää pakkaukseen sekä mitkä tuotteet olivat vastaajista vähiten tarpeellisia. Tekstiilien ja pakkauksen muiden tuotteiden tarpeellisuus esitetään kuvioissa 1 ja 2. Vastausaika ja vastaajien vauvojen ikä on huomioitava vastauksissa. Kaikki vastaajat eivät ole käyttäneet pakkauksen kaikkia tuotteita joko vuodenajan tai vauvan iän vuoksi, joten näkemyksiä tuotteiden tarpeellisuudesta pitää tarkastella yleisenä näkemyksenä pakkauksen sisällöstä.

Vastaajat pitivät yleisesti suurinta osaa tekstiileistä tärkeinä. Ainoastaan kestovaippasetti jakoi mielipiteitä: 35 prosenttia piti kestovaippasettiä tarpeellisena, kun taas 44 prosenttia piti sitä tarpeettomana. Siitä huolimatta, että kestovaippasetti jakoi vastaajien mielipiteitä, kielteisyyttä sitä kohtaan oli vähentynyt: vuonna 2006 sitä piti tarpeellisena 29 prosenttia ja tarpeettomana 59 prosenttia. Muutosta voidaan selittää myös sillä, että niiden vastaajien osuus, jotka eivät pitäneet kestovaippaa tarpeellisena tai tarpeettomana, on kasvanut. (Miettunen ym. 2006, 5.)

Tekstiileistä tarpeellisimpina pidettiin peitettä, pussilakanaa, peitemakuupussia, aluslakanaa sekä kylpypyyhettä. Näitä pitivät yli 95 prosenttia vastaajista tarpeellisina. Vähiten tarpeellisina vaatteista pidettiin potkukousuja, potkupukuja sekä oloasua. Muutosta vuoteen 2006 on jonkin verran: vuodevaatteet ovat nousseet tarpeellisimmiksi tuotteiksi, kun vuonna 2006 kylpypyyhe ja body-asut olivat tarpeellisimmat tuotteet (Miettunen ym. 2006, 5).

Pakkauksen muiden tuotteiden tarpeellisuudessa oli enemmän vaihtelua kuin tekstiilien tarpeellisuudessa. Tähän on vaikuttanut myös se, että jotkut tuotteet jakoivat mielipiteitä. Muista tuotteista oli myös enemmän neutraaleja vastauksia. Kynsisaksia, hiusharjaa ja kertakäyttövaippoja pidettiin tarpeellisimpina tuotteina. Vähiten tarpeellisena tuotteena pidettiin naisten kondomia. Pakkauksen esitteitä ja oppaita, ruoka- ja imetysoyasta lukuun ottamatta, pidettiin keskivertoa vähemmän tarpeellisina tai niihin suhtauduttiin neutraalisti. Suurta muutosta vuoteen 2006 ei ollut myöskään muiden tuotteiden tarpeellisuudessa: yli 80 prosentin mielestä tarpeelliset tuotteet olivat pysyneet samoina, tuotteiden järjestys on vain muuttunut (Miettunen ym. 2006, 5). Pakkauksessa on tosin joitakin ilmaisanäytteitä, jotka eivät lisää pakkauksen hintaa. Tämän kaltaisia

tuotteita ovat esimerkiksi esitteet ja muutamat yksittäiset tuotteet. Kuviossa 2 esitteet ja oppaat onkin otettu erilleen muista tuotteista.

Vastaajia pyydettiin nimeämään kolme tuotetta, joiden tulisi ehdottomasti sisältyä äitiyspakkaukseen. Kuviossa 3 (s. 8) on esitetty suosituimmat tuotteet. Kuvioissa 3 ja 4 on vuoden 2006 tulokset merkitty katkoviivalla. Vastaajat pitivät tarpeellisimpina peitemakuupussia ja ulkohaalaria sekä body-asuja. Neljänneksi suosituin tuote oli peite. Neljän tarpeellisimpana pidetyn tuotteen suosio on pysynyt melko samansuuruisena vuodesta toiseen (ks. Takala ja Klaukka 2000; Blomberg ym. 2002; Karhula ym. 2004; Miettunen ym. 2006).

Vastaajia pyydettiin nimeämään myös kolme vähiten tarpeellista tuotetta (kuvio 4, s. 8). Tarpeettomimmat tuotteet olivat vastaajien mielestä naisten kondomi, kestovaippasetti ja kondomit. Näistä naisten kondomi on uusi tuote. Liukuvoidetta pidettiin selvästi vähemmän tarpeettomana kuin aikaisemmin, mikä voi johtua siitä, että naisten kondomia pidettiin niin selvästi vähiten tarpeellisena, että se jätti muut vastaavat tuotteet vähemmälle huomiolle. Huomattavaa vähiten tarpeellisten tuotteiden listassa on kuitenkin se, että vaikka kestovaippasettiä pidetään toiseksi vähiten tarpeellisena, 11 prosenttia vastaajista kuitenkin nimesi kestovaippasetin yhdeksi kolmesta tuotteesta, joiden tulee ehdottomasti sisältyä pakkaukseen.

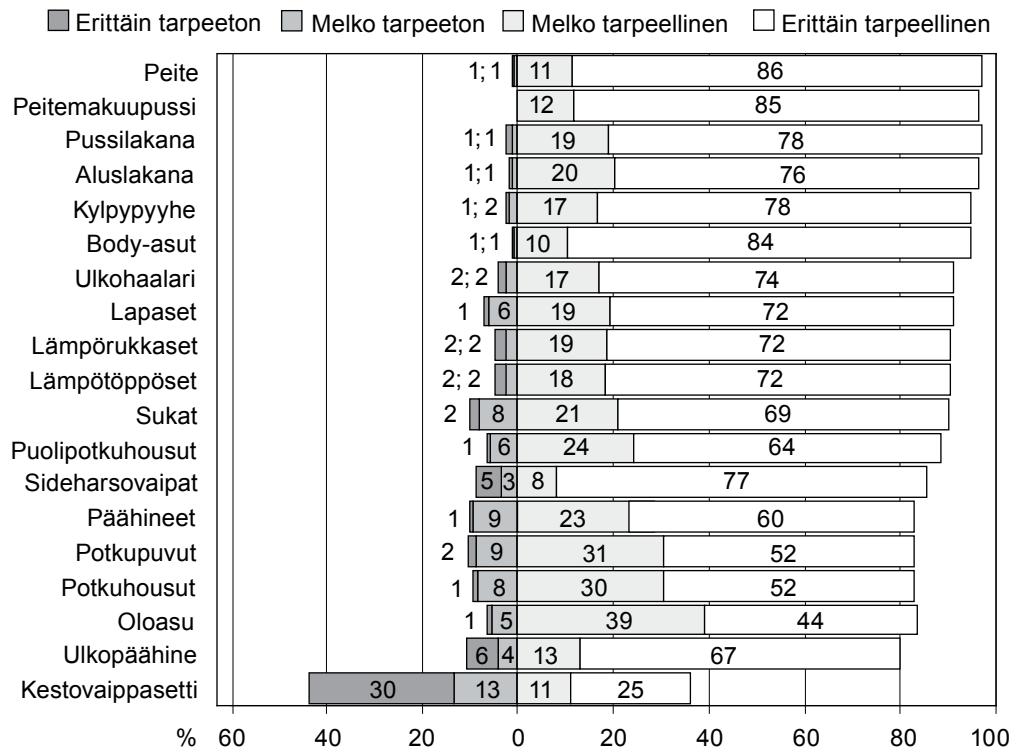
7 Tyytyväisyys tuotteiden laatuun

Tyytyväisyys pakkauksen tuotteiden laatuun kasvoi vuodesta 2006: tuolloin 46 prosenttia vastaajista ei ollut tyytyväisiä tekstiilien laatuun, kun taas tässä tutkimuksessa vastaajista 29 prosenttia ei ollut tyytyväisiä tekstiilien laatuun. Muutosta tyytyväisyydessä voi selittää se, että vuoden 2006 pakkauksen tuotteiden väreistä annettiin paljon palautetta ja värit olivat tuolloin suurin yksittäinen tyytymättömyyden aihe (Miettunen ym. 2006, 8). Värit ovat olleet muinakin vuosina tyytymättömyyteen voimakkaasti vaikuttava tekijä: tyytymättömyys väreihin nostaa selvästi tyytymättömyyttä tekstiileihin yleensä (ks. Takala ja Klaukka 2000; Blomberg ym. 2002; Karhula ym. 2004).

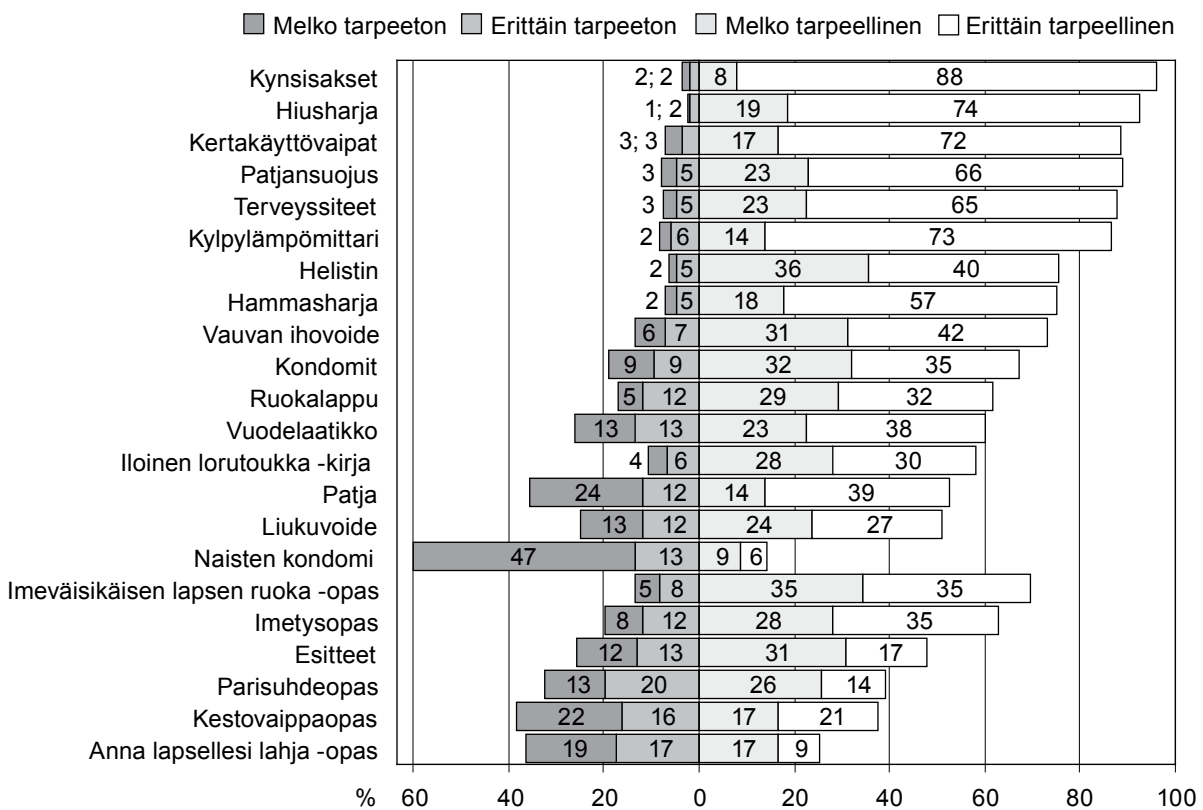
Kritiikki koski yleensä yksittäisiä tuotteita. Tekstiilien koot, värit ja pestävyys olivat yleisiä palautteen aiheita. Yksittäisistä tuotteista useimmat mainitsivat sukat ja lapaset, joista irtosi nöyhtää, peitemakuupussin nukkaantumisen ja huonosti toimivan

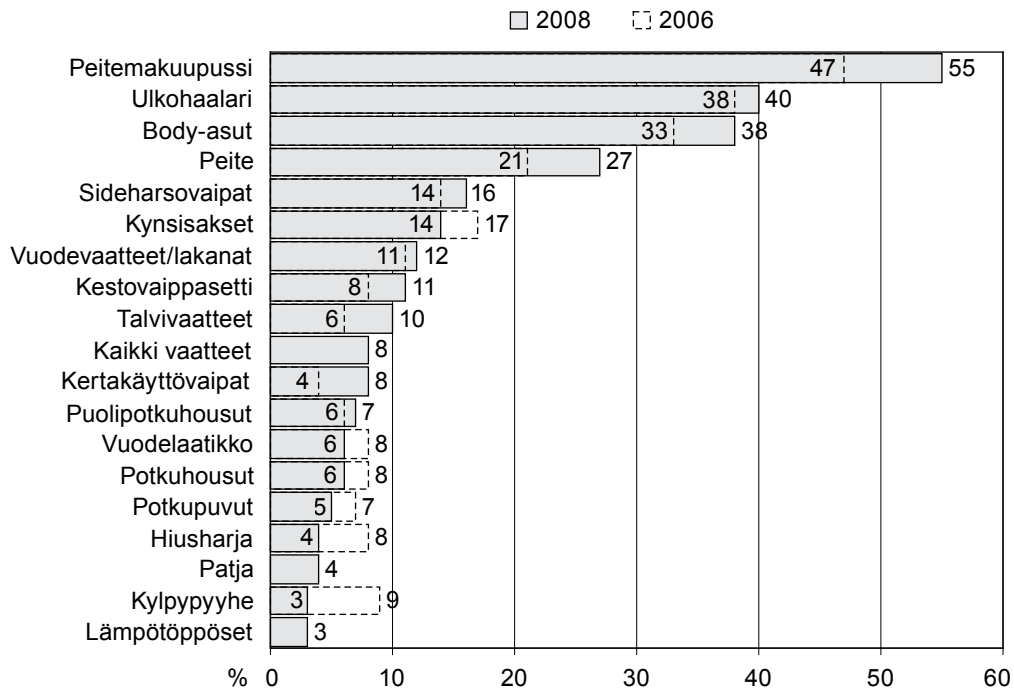
Kuvio 1. Pakkauksen tekstiilien tarpeellisuus (%).

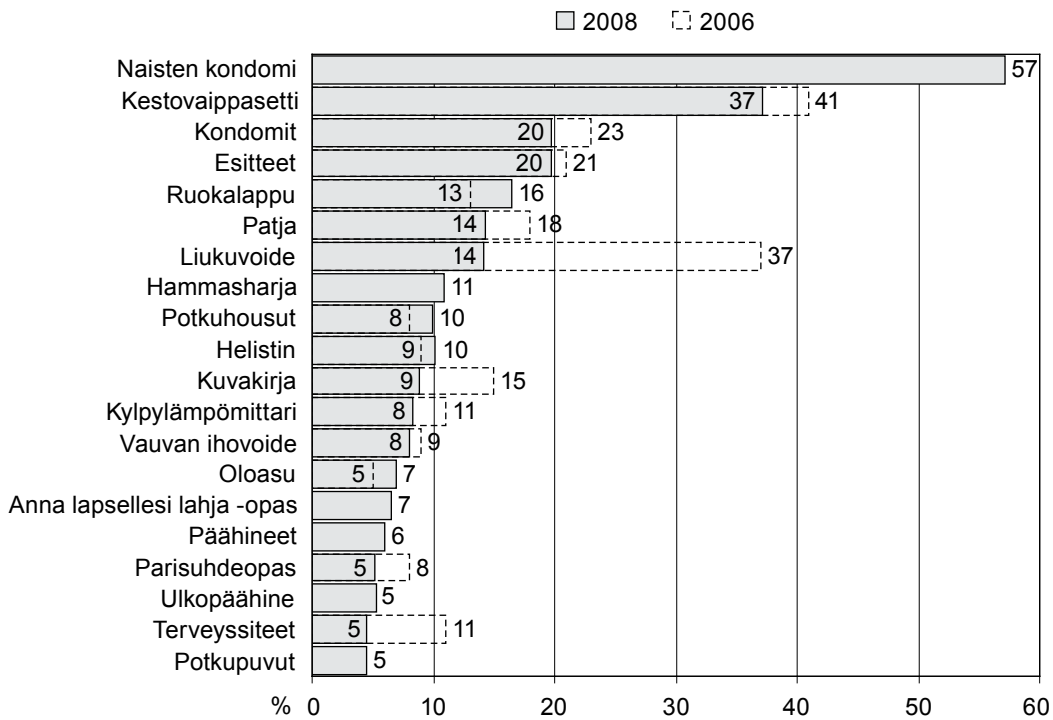
Kuvio 2. Pakkauksen muiden tuotteiden tarpeellisuus (%).

Kuvio 3. Tuote, jonka tulee ehdottomasti sisältyä pakkaukseen (%).

Kuvio 4. Äitiyspakkauksen vähiten tarpeellinen tuote (%).

vetoketjun sekä ongelmat potkukousujen ja potkupukujen kiinnityksessä:

Makuupussi nukkaantui ensimmäisessä pesussa ja vetoketju ei tahdo toimia (jumiutuu).

Vaatteet ovat liian isokokoisia.

Yleensäkin toivoisin värejä enemmän. Täysin valkoiset ovat tylsiä. Toivottavaa, että kaikki vaatteet voisi pestä samassa lämpötilassa.

Lapasista lähtee nöyhtää vauvan nyrkin täydeltä.

Vaaleansinisen raidallisen haalarin voi pestä vain 40 asteessa. Huono, koska kaikki muu pestään 60:ssä.

Tyytyväisyys pakkauksen muihin tuotteisiin myös kasvoi. Vastaajista vain neljä prosenttia löysi huomautettavaa tuotteiden laadussa. Vuonna 2006 vastaava osuus oli 16 prosenttia (Miettunen ym. 2006, 9). Yleisimmin kritisoitiin kynsisaksia, kesto-vaippasetin käytettävyyttä sekä vuodetarvikkeita:

Kynsisakset – niillä ei pysty leikkaamaan vauvan kynsiä! Tarpeellinen tuote mutta toteutus ei toimi!

Kestovaippasetin imuosat ovat moniin muihin markkinoilla oleviin vaihtoehtoihin verrattuna hankalat käyttää.

Peitto voisi olla pehmeämpi.

Patja on liian pieni, vuodevaatteiden väritys ei hyvä.

8 Mitä pakkaukseen tulisi lisätä?

Vastaajista 82 prosenttia antoi palautetta lisättävistä tuotteista. Eniten pakkaukseen toivottiin lisättävän pienempikokoisia vaatteita, tuttipulloa sekä nykyisiä useampia body-asuja:

Body-asuja ja potkukousuja, erikokoisia (nyt potkukousut aikalailla vain yhdenkokoisia).

Vaatteita olisi hyvä olla eri kokoja. Varsinkin aluksi 60 cm vaatteet ovat hyvin suuria.

Ehkä tuttipullo ja ensitutti.

Osa vastaajista toivoi erilaisia vauvan tarvikkeita ja muita vauvan hoitoon liittyviä tuotteita lisää

tai kokonaan uusia tai pakkauksessa aikaisemmin olleita tuotteita:

Feberfarmometer, kofta, babyolja, tuttipullo

Sideharsoja, ehdottomasti! Lakanat olisivat hienoa tuplana. Vauvan pesuaine/öljy. Tuttipulloa, vanna.

Harsoja. Ovat erittäin monikäyttöisiä.

Maidonkerääjä, rinnanpäihin tarkoitettu voide, vauvaöljy, desinfiointiaine, ihan pieniä (56 cm) vaatteita mieluummin kuin isoja.

9 Eri tekijöiden tärkeys äitiyspakkauksessa

Kyselyssä tiedusteltiin, mitä tekijöitä vanhemmat pitivät tärkeänä äitiyspakkauksessa. Tällaisiksi mainittiin trendikäs yleisilme, tekstiilien neutraalit värit, tuotteiden hyvä laatu, tuotteiden kotimaisuus, tuotevalikoiman monipuolisuus sekä tuotteiden ekologisuus ja eettisyys. Eri tekijöiden tärkeyttä pyydettiin arvioimaan viisiluokkaisella asteikolla: erittäin tärkeä, melko tärkeä, jonkin verran tärkeä, vain vähän tärkeä ja ei lainkaan tärkeä. Vastaajat pitivät tärkeimpänä tekijänä pakkauksessa tuotteiden hyvää laatua: lähes kaikki vastaajat pitivät sitä tärkeänä, samoin tuotevalikoiman monipuolisuutta. Neljä viidestä piti kotimaisuutta tärkeänä ja lähes saman verran vastaajista piti tärkeinä neutraaleja värejä. Puolet piti tärkeänä trendikästä yleisilmettä ja kaikista vähiten eli hieman yli kolmasosa vastaajista piti tärkeänä tuotteiden ekologisuutta ja eettisyyttä.

10 Vaippon käyttö ja pakkauksen kestoaiapat

Ympäristötietoisuuden vahvistuessa kysymys ekologisemmasta kulutuksesta ja kestokulutustuotteista on tullut entistä ajankohtaisemmaksi. Ympäristötietoinen kuluttaminen on myös muuttunut tavalliseksi ja tietoisuus erilaisista ympäristöystävällisistä tuotteista ja vaihtoehtoista lisääntynyt. Äitiyspakkaustutkimuksessa on kaksi kertaa aikaisemmin kysytty vaippon käytöstä. Vuonna 2004 kysyttiin kertakäyttö- ja kestoaiappon käytöstä vastaajien perheissä ja vastaajien mielipiteitä kestoaiappon sisällyttämisestä äitiyspakkaukseen. Tuolloin 96 prosenttia vastaajista ilmoitti käyttävänsä vauvallansa ainoastaan tai enimmäkseen kertakäyttöaiippoja. Vastaajista 40 prosenttia vastusti ja 34 prosenttia

kannatti kestovaippojen lisäämistä äitiyspakkaukseen. Kestovaippanäytteiden lisäämistä kannatti 65 prosenttia vastaajista ja kestovaippojen käytöstä kerrotavan materiaalin lisäämistä kannatti 75 prosenttia. (Karhula ym. 2004, 23–25.)

Vuonna 2006 vastaajista 81 prosenttia kertoi käyttävänsä ainoastaan tai enimmäkseen kertakäyttövaippoja. Vuoteen 2004 eroa oli 15 prosenttiyksikköä. Vastaajilta oli kysytty myös äitiyspakkauksessa mukana olleen kestovaippasetin käytöstä. Kolme neljäsosaa ei ollut käyttänyt settiä vauvallaan lainkaan, 16 prosenttia oli käyttänyt sitä jonkin verran ja 10 prosenttia paljon. (Miettunen ym. 2006, 11.)

Tässä tutkimuksessa kysyttiin kertakäyttö- ja kestovaippojen käytöstä, äitiyspakkauksen kestovaippasetin käytöstä sekä äitiyspakkauksessa olevien kestovaippatuotteiden vaikutuksesta vastaajien valintaan käyttää kestovaippoja vauvallaan.

Pakkauksen kestovaippasettiä oli vastaajista käyttänyt jonkin verran 21 prosenttia ja paljon 13 prosenttia vastaajista. Vuoteen 2006 verrattuna pakkauksen kestovaippasetin käyttö oli hieman lisääntynyt. Pakkauksen kestovaippasetti on kooltaan pieni, joten sen käyttöaika ei ole pitkä. Tämä voi osaltaan vaikuttaa setin käyttöön. Pakkauksen kestovaippasettiä pidettiin yleisesti melko hyvänä asiana, mutta sitä myös kritisoitiin:

Blöjbyxan har varit mycket bra. Flanellygblöjorna har tyvärr ganska dålig sugförmåga. Man måste alltid sätta ett extra inlägg, även åt en nyfödd.

Hyvä juttu, tosin ImseVimse-vaippojen imukyky materiaalista johtuen ei ole kovin hyvä.

Pakkauksen kestovaippasetin katsottiin madaltavan kynnystä kestovaippojen käyttöön:

Ei tulisi muuten kokeiltua kestovaippoja. Hyvä että niitä on mukana.

Setti on todella hyvä ja helppo käyttää. Rohkaisee kestovaippailuun!

Emme vielä ole kokeilleet settiä, mutta aiomme kyllä. Setti on oikein hyvä kynnnyksen madaltaja.

Ne vastaajat, jotka eivät käyttäneet kestovaippoja ollenkaan, perustelivat valintaansa kestovaippojen aiheuttamalla vaivannäöllä:

Vaikkakin se säästää luontoa, en itse jaksanut ryhtyä siihen PYYKKIRULIANSSIIN...

Koin hankalaksi. Ihan pienellä vauvalla käytin harsovaippaa. Nyt en niitäkään.

Ainakin meidän kohdalla kestovaipat ovat tarpeettomia, koska niistä on suuri vaiva.

Vastaajista 84 prosenttia ilmoitti käyttävänsä vauvallaan aina tai enimmäkseen kertakäyttövaippoja. Vuonna 2006 vastaava prosentti oli 81, joten kertakäyttövaippojen käyttö on pysynyt käytännössä samana. Kestovaippoja ilmoitti vastaavasti käyttävänsä vauvallaan aina tai enimmäkseen 7 prosenttia vastaajista, kun vastaava luku vuonna 2006 oli 13 prosenttia.

Kiinnostavaa on se, että kertakäyttövaippojen käyttö vaikuttaisi hieman lisääntyneen, mutta samoin on myös pakkauksen kestovaippasetin käyttö. Taulukosta 2 nähdään muutos vaippojen käytössä vuosina

Taulukko 2. Vaippojen käyttö vuosina 2004–2008 (%).^a

	2004 ^b	2006 ^b	2008
Aina kertakäyttövaippoja	88	70	64
Enimmäkseen kertakäyttövaippoja	8	12	20
Sekä kertakäyttö- että kestovaippoja	2	6	9
Enimmäkseen kestovaippoja	2	9	5
Aina kestovaippoja	1	4	2

^a Taulukon luvut pyöristetty ylöspäin ja tästä johtuen yhteen lasketut prosentit saattavat olla yli 100.

^b Luvut on poimittu vuoden 2004 ja 2006 aineistoista.

2004–2008. Aina vauvallaan kertakäyttövaippoja käyttäneiden osuus on vuodesta 2004 laskenut 88 prosentista 64 prosenttiin ja kertakäyttövaippoja enimmäkseen käyttävien osuus taas kasvanut 8 prosentista 20 prosenttiin. Aina kestovaippoja käyttävien osuus on muuttunut todella vähän. Enimmäkseen kestovaippoja käyttävien vastaajien osuus on muuttunut enemmän. Sekä kertakäyttö- että kestovaippoja vauvallaan käyttävien osuus on kasvanut 2 prosentista 9 prosenttiin vuodesta 2004.

Osa näistä muutoksista on hyvin pieniä, mutta vaikuttaa, että kestovaippojen käyttö kertakäyttövaippojen rinnalla on lisääntynyt. On kuitenkin vaikea sanoa, kuinka säännöllistä tai satunnaista kestovaippojen käyttö todellisuudessa on. Osa vastaajista oli kiinnostunut aloittamaan kestovaippojen käytön vauvan kasvettua:

Tällä hetkellä itse vauva vie kaiken ajan. Kestovaippojen pesuun ei jää aikaa. Jatkossa aion käyttää kestovaippoja enemmän.

Toistaiseksi, vauva vielä pieni, mutta tarkoitus siirtyä käyttämään lisäksi kestovaippoja.

Sekä kertakäyttö- että kestovaippoja vauvallaan käyttävät perustelivat kommentteissa valintojaan seuraavasti:

Öisin ja reissatessa kertakäyttövaipat. Kotona ja lyhyillä vierailuilla kestoja.

Säännöllisesti kestovaippoja vauvallaan käyttäviltä vastaajilta kysyttiin, kuinka paljon äitiyspakkauksessa olevat kestovaippatuotteet olivat vaikuttaneet perheen valintaan käyttää kestovaippoja. Vastaajista 45 prosenttia oli sitä mieltä, että pakkauksen kestovaipat olivat vaikuttaneet erittäin tai melko paljon heidän perheensä kestovaippojen käyttöön. Tosin tulosta voidaan pitää suuntaa-antavana, sillä kysymykseen oli vastannut vain noin kolmannes tutkimuksen vastaajista:

Pakkauksen vaipoista ja oppaasta sain paljon tietoa ja se innosti aloittamaan kestolla.

Koulutuksen tasolla ja kestovaippojen käytöllä vaikuttaa olevan yhteys: korkeakoulutetut käyttävät todennäköisemmin kestovaippoja vauvallaan kuin vähemmän koulutetut. Vauvallaan aina tai enimmäkseen kestovaippoja käyttävät olivat kaikki korkeakoulutettuja ja vauvoillaan sekä kertakäyttö- että kestovaippoja käyttävistä noin puolet oli korkea-

koulutettuja. Samoin pakkauksen kestovaippasettiä vauvallaan jonkin verran käyttäneistä vastaajista reilu puolet oli korkeakoulutettuja, ja settiä paljon käyttäneistä kolme neljäsosaa oli korkeakoulutettuja. Näihin tuloksiin täytyy kuitenkin suhtautua varovasti, sillä kestovaippoja käyttäviä vastaajia on ylipäänsä vähän tässä aineistossa.

Vaikka kestovaippojen käyttäjiä on vielä vähän, vastaajien halu kokeilla kestovaippojen käyttöä on hieman kasvanut ja kielteisyyttä kestovaippoja kohtaan on vähentynyt. Luvussa 6 käsitellyn tuotteiden tarpeellisuuden yhteydessä on havaittu suhtautumisen pakkauksen kestovaippasettiin muuttuneen hieman positiivisemmaksi. Vastaajien kommentteista on myös selvinnyt, että vaikka kestovaippoja ei vauvallaan itse käyttäisikään, niiden käyttöön suhtaudutaan melko myönteisesti:

Olisin mielelläni halunnut kokeilla sitä, mutta se on toistaiseksi jäänyt muun alkusählingin jalkoihin. On kuitenkin erittäin hienoa, että pakkauksessa on kestovaippoja. Tarkoitukseni on yhä kokeilla niitä tulevaisuudessa.

11 Anna lapsellesi lahja – ge ditt barn en gåva -opas

Pakkauksessa on mukana Folkingetin julkaisema Anna lapsellesi lahja – Ge ditt barn en gåva -opas. Vastaajilta kysyttiin avovastauksella mielipidettä oppaasta. 77 prosenttia kertoi mielipiteensä oppaasta. Noin puolessa vastauksissa oppaaseen suhtauduttiin myönteisesti, kun taas neljäsosassa opasta pidettiin tarpeettomana. Viidenneksessä vastauksista tuli ilmi, että vastaaja ei ollut lukenut sitä, ja joka kymmenes vastaaja ei muistanut, mistä oppaasta oli kysymys:

Kiinnostava kaksikieliselle perheellemme.

Broschyren får en att fundera på barnets språkliga utveckling under de första åren.

Melko turha, selailin vain läpi.

Ei tarpeellinen yksikielisille. Toki oppaan lukaisin läpi. Monikielisyys on rikkaus.

Tyypillisesti opasta pidettiin tarpeellisena kaksikieliselle perheelle, mutta ei yksikieliselle perheelle. Oppaan sisältöä myös kritisoitiin:

Voi olla tarpeellinen perheelle, jossa on mahdollisuus kaksikielisyteen. Meille ei ollut hyötyä.

En saanut oppaasta irti mitään mitä en aiemmin tietänyt. Hassua että katsotaan näkökulmasta Suomi-Ruotsi. Varmasti on enemmän perheitä joissa muu kaksikielisyys! Kaksikielisyys kunniaan mutta turhaa on se että se oli lähtökohdiltaan suomeksi ja ruotsiksi!

12 Tulisiko pakkaukseen sisältyä lastenhoito-opas?

Vastaajilta kysyttiin, tulisiko pakkauksessa olla lastenhoito-opas. 74 prosenttia kannatti lastenhoito-opaan sisällyttämistä pakkaukseen. Vastaajista korkeakoulutetut ja suurituloiset olivat muita enemmän sitä mieltä, että pakkaukseen tulisi lisätä lastenhoito-opas. Kysymystä kommentoi 58 prosenttia kysymyksen vastanneista. Kolme neljäsosaa piti opasta tarpeellisenä. Neljäsosa vastaajista toivoi opasta, jossa olisi sekä käytännön ohjeita että yleistietoa vauvanhoidosta, sairauksista, kehityksistä ja vuorovaikutuksesta. Osa vastaajista ei välttämättä pitänyt opasta tarpeellisenä itselleen mutta katsoi sen olevan hyödyllinen esimerkiksi ensimmäisen lapsen saaneille tai nuorille vanhemmille. Oppaan tarpeettomuutta perusteltiin sillä, että vauvan hoitoon liittyviä neuvoja ja materiaalia saa neuvoloista ja sairaalasta:

Åtminstone för föräldrar som får sitt första barn.

Voisi olla tarpeellinen ensimmäistä lasta odottavalle, tai niille jotka eivät muutenkaan ole hoitaneet lasta aikaisemmin.

Perusasiat esim. vauvan kehityksestä ja tietoa perusasioista kuten sairauksista/lastentaudeista ja niiden hoidosta, nukuttamisesta ja unesta yleensä, äidin/isän jaksamisesta, lapsen käsittelystä jne.

Man får ganska bra info redan på sjukhuset.

Sairaala ja neuvola jakavat jo niin paljon oppaita, ettei aika riitä niihinkään paneutumiseen.

13 Käytä isyysvapaasi! -esite ja vanhempainvapaan jakaminen

Vanhempainvapaata hyödyntävät enemmän äidit kuin isät, vaikka mahdollisuutta vapaan jakamiseen vanhempien kesken pyritään tukemaan. Äitiyspakkauksessa on mukana sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2006 julkaisema Käytä isyysvapaasi! -esite, jossa esitellään perhevapaiden käyttöä ja etenkin

vanhempainvapaan jakamista. Tutkimuksessa kysyttiin vastaajilta, tutustuttiinko esitteeseen vastaajan perheessä, tarjosiko se uutta tietoa tai mitä muita ajatuksia se herätti. Vastaajilta kysyttiin myös, oliko heidän perheessään keskusteltu vanhempainvapaan jakamisesta ja aiotaanko vastaajan perheessä jakaa vanhempainvapaa.

Vastaajista 75 prosenttia oli tutustunut esitteeseen. Vastaajia pyydettiin kommentoimaan, antoiko esite uutta tietoa. Vastanneista 41 prosenttia ei saanut esitteestä uutta tietoa, 18 prosenttia sai uutta tietoa ja 11 prosenttia osittain uutta tietoa. Ne vastaajat, joille esite ei antanut täysin uutta tietoa, olivat yleensä ottaneet etukäteen selvää vanhempainvapaan jakamisesta tai saaneet tietoa muista lähteistä:

Antoi jonkin verran uutta tietoa. Pääasiat tiedossa jo ennestään.

Esite antoi jonkin verran uutta tietoa. Aika paljon on tullut Internetistä asioita selviteltyä ennen esitteen lukemista.

Esite on hyvä, jos ei ole aiemmin selvittänyt asiaa. Osittainen isyysvapaa oli uutta tietoa.

Esitettä kiiteltiin selkeydestä ja informatiivisuudesta:

Olimme ottaneet isyysvapaasta selvää jo etukäteen, joten tieto oli tuttua. Silti asiat oli esitetty selkeästi ja esite on ehdottomasti pidettävä pakkauksessa, sillä kaikki eivät varmasti tietoa itse etsi.

Helppo lähde tietojen tarkistukseen jos unohtuu.

Isyysvapaa-esite oli hyvä, koska juurikaan muualla ei neuvota miten isyysvapaata voi käyttää. Esite oli myös selkeä.

Isyysvapaan pituus on 18 arkipäivää äitiys- tai vanhempainvapaan aikana ja sen voi pitää enintään neljässä eri jaksossa. Varsinaisen isyysvapaan lisäksi isällä on oikeus niin sanottuun pidennettyyn isyysvapaaseen mikäli hän pitää vähintään 12 viimeistä päivää vanhempainvapaasta. Pidennetty isyysvapaa ja vanhempainvapaan viimeiset 12 päivää muodostavat yhdessä ns. isäkuukauden. Vanhemmat voivat jakaa vanhempainvapaan neljään jaksoon siten, että äiti pitää enintään kaksi ja isä enintään kaksi jaksoa. Kunkin jakson vähimmäispituus on 12 arkipäivää. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007.)

Vanhempainvapaan jakamisella pyritään tasaamaan sukupuolten välisiä eroja työmarkkinoilla. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksessä vuodelta 2007 kävi ilmi kolmenlaisia perhevapaisiin liittyviä valintoja: pitikö isä ylipäänsä isyyksilomaa, käyttikö isä isyysvapaansa lisäksi myös osan vanhempainvapaasta ja jos käytti, pidettiinkö vanhempainvapaata kauemmin kuin tavallisesti eli yli kaksi viikkoa. Isien perhevapaiden käyttöön vaikutti kummankin vanhemman koulutustaso: mitä koulutetumpi pariskunta oli kyseessä, sitä todennäköisemmin etenkin vanhempainvapaan käyttö isillä lisääntyi. Taloudellisten tekijöiden vaikutus oli monimutkaisempi, sillä tulojen kasvaessa perhevapaiden käyttö lisääntyi, mutta kaikista hyvätuloisimmat isät käyttivät perhevapaita harvemmin kuin keskituloiset isät. Muita vanhempainvapaan käyttöön vaikuttavia tekijöitä olivat perherakenne ja isän työmarkkina-asema ja ammatti. Työttömillä ja opiskelijoilla perhevapaiden jakaminen oli harvinaisempaa kuin työelämässä olevilla isillä. Valintoihin vaikutti myös se, oliko isä palkansaaja vai yrittäjä ja mikä on isän työpaikan henkilöstömäärä. (Hämäläinen ja Takala 2007, 27–32.) Äitiyspakkaustutkimuksen aineistossa olevat taustatiedot vastaajien koulutuksesta ja tulotasosta ovat käytännössä kaikki äitien tietoja.

Vastaajilta kysyttiin, olivatko he keskustelleet puolisonsa kanssa perhevapaan jakamisesta. Vastaajista 70 prosenttia sanoi keskustelleensa vapaan jakamisesta. Korkeakoulutetut olivat eniten keskustelleet vapaiden jakamisesta: heistä 81 prosenttia ilmoitti keskustelleensa asiasta. Ammattikoulutuksen saaneista 59 prosenttia ja pelkän perusasteen tutkinnon suorittaneista 31 prosenttia oli keskustellut vapaan jakamisesta. Tulojen perusteella suurituloiset ovat keskustelleet puolisonsa kanssa aktiivisimmin va-

paiden jakamisesta: tästä ryhmästä 86 prosenttia on keskustellut vapaiden jakamisesta, kun taas pienituloisista 68 prosenttia ja keskituloisista 65 prosenttia on keskustellut vapaiden jakamisesta.

Vastaajilta kysyttiin myös, aikoivatko he jakaa vanhempainvapaan puolisonsa kanssa. Jos vastaaja oli keskustellut puolisonsa kanssa vapaiden jakamisesta, oli todennäköisempää, että vapaa myös jaettiin, kuin silloin, kun vastaajat eivät olleet keskustelleet vapaan jakamisesta puolisonsa kanssa. Kaikista vastaajista 23 prosenttia aikoi jakaa vanhempainvapaan puolisonsa kanssa ja 32 prosenttia ei osannut sanoa, aikooko jakaa vapaan. Taulukosta 3 nähdään, että korkeakoulutetuista ja suurituloisista löytyy eniten niitä vastaajia, jotka aikovat jakaa vanhempainvapaan puolisonsa kanssa. Ero on suuri verrattuna muihin koulutus- ja tuloryhmiin. Pelkän perusasteen tutkinnon suorittaneissa ja pienituloisissa oli taas eniten niitä, jotka eivät aio jakaa vanhempainvapaata puolisonsa kanssa.

Näiden tulosten perusteella voidaan olettaa, että koulutus ja tulotaso vaikuttavat siihen, jakavatko puoliset vanhempainvapaan: suurituloiset ja korkeasti koulutetut ovat valmiimpia jakamaan vanhempainvapaan. Tulokset ovat samansuuntaisia kuin aikaisemmissa tutkimuksissa: molempien vanhempien koulutus ja tulot vaikuttavat perhevapaiden käyttöön. Korkeampi koulutus ja tulotaso vaikuttavat tasaisempaan tulojen jakautumiseen perheen sisällä ja äidin aikaisempaan paluuseen työelämään. (Hämäläinen ja Takala 2007, 34–35.) Koulutuksen perusteella saatuihin tuloksiin täytyy tässä aineistossa suhtautua varauksella, sillä pelkän perusasteen suorittaneita on aineistossa vain 4 prosenttia kaikista vastaajista.

Taulukko 3. Vanhempainvapaan jakaminen koulutuksen ja tulojen perusteella (%).

Koulutus	Aikoo jakaa	Ei aio jakaa	Ei osaa vielä sanoa
Perusasteen tutkinto	14	72	14
Ammatillinen tutkinto	11	55	34
Korkea-asteen tutkinto	34	34	32
Tulotaso			
Pienituloinen	13	64	23
Keskituloinen	19	56	35
Suurituloinen	40	30	30

14 Muita terveisiä äitiyspakkauksen suunnittelijoille ja tuotteiden valmistajille

Vastaajista 72 prosenttia lähetti terveisiä pakkauksen suunnittelijoille ja tuotteiden valmistajille. Saadusta palautteesta 69 prosenttia sisälsi myönteistä palautetta. Vastauksista 62 prosentissa esitettiin kritiikkiä pakkauksen tuotteita kohtaan ja 60 prosentissa annettiin kehitysehdotuksia pakkaukseen. Vaatteiden kokoa kritisoitiin. Yksittäisiä tuotteita kommentoitiin sekä vastaajat ehdottivat muutoksia tai lisäyksiä äitiyspakkaukseen. Tuotteiden laatua koskevia kommentteja sekä vastaajien toiveita pakkaukseen lisäävistä tuotteista on käsitelty luvuissa 7 ja 8, joten niitä ei toisteta tässä.

Vastaajat toivoivat monipuolisuutta ja laadukkuutta pakkaukselta. Siitä huolimatta, että vastaajat olivat tyytyväisiä pakkaukseen, he saattoivat antaa parannusehdotuksia tai kritiikkiä:

Kiitos! Ainoa, mitä itse muuttaisin, olisi se, jos pystyisi itse vaikuttamaan (edes joiltain osin) pakkauksen sisältöön. Silloin ei kertyisi yhtään ”turhaa” tavaraa nurkkiin.

Olen ollut pakkaukseen erittäin tyytyväinen. Sen monipuolisuus ylitti odotukseni. Ainoa ongelma on ollut että vaatteet ovat vastasyntyneelle ja pikkuvauvalle epäkäytännöllisen isoja.

Vaatteissa tulisi panostaa laatuun määrän sijaan. Nykyään vauvan vaatteita saa kauposta edullisesti ja siksi ainakaan minulle pakkauksen vaatteilla ei juuri ole ollut käyttöä. Kestovaippojen olisi hyvä kuulua pakkaukseen jatkossakin, mutta on haastavaa löytää mahdollisimman monelle sopiva ratkaisu.

Äitiyspakkaus on upea suomalainen etuoikeus! Toivoisin värien käyttöön rohkeutta: iloiset, raikkaat perusvärit sopivat pojille & tytöille, eli vaihteeksi olisi kiva nähdä äitiyspakkauksessa voimakkaita värejä haaleiden lilojen, vaaleankeltaisten & mintunvihreiden sijasta.

Äitiyspakkausta pidettiin hyvänä aloituspaketina ja sen katsottiin muutenkin tukevan lapsiperheitä:

Hyvät, laadukkaat tuotteet! Yhteiskunnalta tärkeä tervetulo viesti uudelle vauvalle.

Mielestäni äitiyspakkaus on hyvä kokonaisuus, joka antaa paljon käyttötavaraa uusille perheille. Itselleni

se oli ensimmäinen konkreettinen asia joka vauvalle hankittiin.

Toivon, että tulevaisuudessakin äitiyspakkaus säilyy mahdollisuutena kaikille perheille, kokonaisuutena lähes täydellinen.

Yleisesti pakkaukseen oltiin tyytyväisiä ja palaute oli myös kiittävä:

Vaatteet olivat todella ihania ja hyvälaatuisia! Meillä on viisi lasta, joten myös vaatteiden kestävyys on tärkeää. Värit olivat neutraaleja, joten sopivat kummalle lapselle tahansa. Olin hyvin tyytyväinen pakkaukseen.

Pakkaus on todella hyödyllinen, siinä on hyvä otos kaikesta tarpeellisesta, jota vauvanhoidossa tarvitaan. Ensisynnyttäjälle pakkaus on todellinen apu, mutta taatusti muillekin. Raikas, värikäs ilme on plussaa.

Jag tycker att mammalådar är ombärlig för det första barnet. Tusen tack för att det finns!

Äitiyspakkaus on ihan loistava juttu. Olimme iloisesti yllättyneitä pakkauksen laadusta ja tavarannäärästä!

15 Johtopäätökset

Äitiyspakkaustutkimuksen tavoite oli selvittää pakkauksen käyttäjien mielipiteitä ja näkemyksiä pakkauksesta. Näin saatua tietoa voidaan käyttää hyödyksi pakkauksen kehittämisessä. Taustakysymykset ja pakkauksen tuotteisiin liittyvät peruskysymykset ovat pysyneet lähes samoina ja tutkimuksissa on eri vuosina vaihtelevasti nostettu pakkauksen tuotteita tai mahdollisia tulevia tuotteita esille. Tässä tutkimuksessa on pyritty nostamaan esille myös ajankohtaisia perhepoliittisia kysymyksiä. Kiinnostavimpia aiheita tutkimuksessa ovatkin olleet yksittäiset, ajankohtaiset tuotteet ja perhepoliittiset aiheet.

Kestovaipat ovat olleet syksyllä 2008 ajankohtainen aihe julkisuudessa käydyn keskustelun vuoksi. Tämä on kolmas äitiyspakkaustutkimus, jossa tarkastellaan kestovaippojen käyttöä. Vuoden 2004 ja 2006 äitiyspakkaustutkimuksen välissä nähtiin selkeä harppaus vaippojen käytön suhteen. Vuoden 2006 ja tämän vuoden tutkimuksen välillä ei suurta samantilaista muutosta ole tapahtunut, vaan muutokset vaippojen käytössä ovat pieniä. Voidaan kuitenkin sanoa, että näiden muutosten perusteella tietoisuus

kestovaipoista sekä kiinnostus niitä kohtaan on vähitellen lisääntynyt. Äitiyspakkauksen saajat pitivät vaippoja periaatteessa hyvänä asiana, vaikka vain pieni osa käytti niitä vauvallaan. Vaikuttaa siltä, että muutos tämän tyyppisessä kulutuskäyttäytymisessä tulee olemaan hidas ja kestovaipat myös jakavat edelleen mielipiteitä.

Perhepoliittisena kysymyksenä vuoden 2008 tutkimuksessa oli kysymys vanhempainvapaan jakamisesta. Vastaajien perheissä vapaiden jakamisesta on keskusteltu kahdessa kolmasosasta perheistä, mutta käytännössä niiden perheiden osuus, jotka aikovat jakaa vanhempainvapaan, oli vajaa neljännes vastaajista, mikä on suhteellisen korkea verrattuna aikaisempiin tutkimuksiin. Korkeakoulutettujen mahdollinen ylikorostuminen vastanneista saattaa vaikuttaa tuloksiin. Äidin koulutus ja tulot vaikuttivat vanhempainvapaan jakamiseen: koulutetut ja hyvätuloiset jakavat todennäköisemmin vanhempainvapaan. Nämä havainnot ovat linjassa aikaisemman tutkimustiedon kanssa (ks. Hämäläinen ja Takala 2007).

Äitiyspakkaustutkimuksen tuloksissa näkyy tyytyväisyys kokonaisuuteen, mutta kriittisyys yksityiskohtiin. Äitiyspakkausta arvostetaan yleisesti: tämä näkyy jo siinä, että lähes kaikki ensisynnyttäjät ottavat äitiysavustuksen pakkauksena, mutta samalla pakkauksen tuotteiden tai tuotekokonaisuuden kritiikki voi olla hyvinkin yksityiskohtaista. Saatu kritiikki antaa mahdollisuuden kehittää pakkausta tulevaisuudessa, ja toisaalta pakkauksen suosio kertoo, että pakkausta pidetään tärkeä etuutena perheille. Samalla saadaan hieman tietoa pakkausta ja perhepolitiikkaa sivuavista ajankohtaisista kysymyksistä.

Kirjallisuus

Blomberg, Sanna; Takala, Pentti; Klaukka Timo. Äitiyspakkaus käyttäjien puntarissa IV. Helsinki: Kela, Sosiaali- ja terveysturvan selosteita 20, 2002.

Hellsten, Katri. Vaivaishoidosta hyvinvointivaltion kriisiin. Hyvinvointivaltiokehitys ja sosiaaliturvajärjestelmän muotoutuminen Suomessa. Helsinki: Helsingin yliopiston sosiaalipolitiikan laitoksen tutkimuksia 2, 1993.

Hämäläinen, Ulla; Takala Pentti. Isien perhevapaat ja tasa-arvo. Julkaisussa: Lilja, Reija; Asplund, Rita; Kauppinen, Kaisa, toim. Perhevapaavalinnat ja perhevapaiden kustannukset sukupuolten välisen

tasa-arvon jarruina työelämässä? Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 69, 2007: 22–45.

Karhula, Kati; Takala, Pentti; Klaukka, Timo. Äitiyspakkaus käyttäjien puntarissa V. Helsinki: Kela, Sosiaali- ja terveysturvan selosteita 37, 2004.

Miettunen, Laura; Takala, Pentti; Klaukka, Timo. Äitiyspakkaus käyttäjien puntarissa VI. Helsinki: Kela, Sosiaali- ja terveysturvan selosteita 56, 2006.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaa. Saatavissa: <<http://www.stm.fi/Resource.phx/vastt/perhe/prvap/vanhempainvapaat.htx>>. Päivitetty 6.7.2007.

Takala, Pentti; Klaukka, Timo. Äitiyspakkaus käyttäjien puntarissa II. Helsinki: Kela, Sosiaali- ja terveysturvan selosteita 16, 2000.

Äitiysavustuslaki 28.5.1993/477.

LIITE**ÄITIYSPAKKAUSKYSELY**
Syyskuu 2008**1. Vastaaajana...**

- 1 äiti
 2 isä
 3 äiti ja isä yhdessä

2. Äidin ikä: _____ vuotta**3. Äidin perus- tai ammattikoulutus**

- 1 peruskoulu
 2 alle 3 vuotta kestänyt ammattikoulutus
 3 ylioppilastutkinto tai vähintään 3 vuotta kestänyt ammattikoulutus
 4 ammattikorkeakoulu- tai korkeakoulututkinto

4. Vauvan sukupuoli:

- 1 tyttö   2 poika

Jos kaksoiset tai useampi, kirjoittakaa sukupuolet _____

5. Vauvan ikä: _____ kk**6. Monesko äitiyspakkaus tämä on perheessänne?**

- 1 ensimmäinen   2 toinen   3 kolmas tai useampi

7. Kuinka paljon äitiyspakkaus merkitsee Teille:

	erittäin paljon	melko paljon	ei paljon eikä vähän	melko vähän	erittäin vähän
taloudellisena etuutena	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
vauvan hoitoa tukevana etuutena	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
tasa-arvoa lisäävänä etuutena	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
perinteikkäänä etuutena	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

---

8. Kuinka tarpeellisia teille ovat olleet äitiyspakkauksen tekstiilit?

	erittäin tarpeellinen	melko tarpeellinen	ei tarpeellinen eikä tarpeeton	melko tarpeeton	erittäin tarpeeton
Body-asut	1	2	3	4	5
Potkukousut	1	2	3	4	5
Puolipotkukousut	1	2	3	4	5
Potkupuvut	1	2	3	4	5
Oloasu	1	2	3	4	5
Päähineet	1	2	3	4	5
Sukat	1	2	3	4	5
Lapaset	1	2	3	4	5
Kangasvaipat	1	2	3	4	5
Kestovaippasetti	1	2	3	4	5
Kylpypyyhe	1	2	3	4	5
Aluslakana	1	2	3	4	5
Pussilakana	1	2	3	4	5
Peite	1	2	3	4	5
Peitemakuupussi	1	2	3	4	5
Ulkohaalari	1	2	3	4	5
Lämpötöppöset	1	2	3	4	5
Lämpörukkaset	1	2	3	4	5
Ulkopäähine	1	2	3	4	5

9. Kuinka tarpeellisia teille ovat olleet äitiyspakkauksen muut tuotteet?

	erittäin tarpeellinen	melko tarpeellinen	ei tarpeellinen eikä tarpeeton	melko tarpeeton	erittäin tarpeeton
Ruokalappu	1	2	3	4	5
Patja	1	2	3	4	5
Patjansuojus	1	2	3	4	5
Lelu	1	2	3	4	5
Hiusharja	1	2	3	4	5
Kynsisakset	1	2	3	4	5
Hammasharja	1	2	3	4	5
Kylpylämpömittari	1	2	3	4	5
Vauvan ihovoide	1	2	3	4	5
Liukuvoide	1	2	3	4	5
Iloinen lorutoukka-kirja	1	2	3	4	5
Imeväisen lapsen ruoka-opas	1	2	3	4	5
Rinnalla-opas	1	2	3	4	5
Parisuhdeopas	1	2	3	4	5
Valmisvaipat	1	2	3	4	5
Terveysseiteet	1	2	3	4	5
Kondomit	1	2	3	4	5
Naisten kondomi	1	2	3	4	5
Esitteet	1	2	3	4	5
Vuodelaatikko	1	2	3	4	5

10. Onko pakkauksen tekstiileissä tuotteita, joiden laatu (kestävyys, käyttömukavuus, pestävyys tai värit) ei ole mielestänne hyvä?

1 ei

2 kyllä Mitä tuotteita ne ovat ja mikä niissä on vikana?

---

11. Entä onko pakkauksen muissa tuotteissa sellaisia, joiden laatu (kestävyys, käyttömukavuus, pestävyys tai värit) ei vastannut odotuksianne?

1 ei

2 kyllä Mitä tuotteita ne ovat ja mikä niissä on vikana?

---

12. Pakkauksessa on kestovaippasetti.

Oletteko käyttäneet sitä?

1 en lainkaan 2 jonkin verran 3 paljon

Mitä mieltä olette kestovaippasetistä?

---

13. Käytetäänkö perheessänne kertakäyttö- vai kestovaippoja?

1 aina kertakäyttövaippoja

2 enimmäkseen kertakäyttövaippoja

3 molempia suunnilleen saman verran

4 suurimmaksi osaksi kestovaippoja

5 aina kestovaippoja

---

14. Pakkauksessa on kestovaippasetin lisäksi sideharsovaippoja. Kumpi on parempi vaippavaihtoehto äitiyspakkaukseen?

1 kestovaippasetti 2 sideharsovaipat

---

15. Pakkauksessa on Anna lapsellesi lahja – Ge ditt barn en gåva –opas. Mitä mieltä olette oppaasta?

---

16. Pakkauksessa on Käytä isyysvapaasi -site. Oletteko tutustuneet esitteeseen?

1 kyllä   2 ei

Mikäli olette, mitä mieltä olette esitteestä?

---

17. Pitäisikö äitiyspakkaukseen sisältyä lastenhoito-opas?

1 kyllä   2 ei

---

18. Mainitkaa kolme pakkauksen tuotetta, joiden tulee mielestänne ehdottomasti sisältyä pakkaukseen:

a. _____ b. _____ c. _____

19. Mainitkaa kolme pakkauksen tuotetta, jotka ovat mielestänne vähiten tarpeellisia:

a. _____ b. _____ c. _____

20. Mitä tuotteita pakkaukseen tulisi lisätä?

---

21. Jos ajatellaan äitiyspakkausta yleensä, miten tärkeinä pidätte seuraavia tekijöitä?

	erittäin tärkeä	melko tärkeä	jonkin verran tärkeä	vain vähän tärkeä	ei lainkaan tärkeä
Trendikäs yleisilme	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Tekstiilien neutraalit värit	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Tuotteiden hyvä laatu	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Tuotteiden kotimaisuus	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Tuotevalikoiman monipuolisuus	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Tuotteiden ekologisuus ja eettisyys	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

22. Mitä muita terveisiä haluaisitte lähettää äitiyspakkauksen suunnittelijoille ja tuotteiden valmistajille?

Kiitos vastauksistanne!